

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

นับเป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่สำคัญสำหรับการศึกษาของประเทศไทยที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 42) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการศึกษาไทยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในยุคของข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้าทางวิชาการเป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ทำให้คนไทยรับรู้เรื่องราวความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านของทุกประเทศในโลก ระบบการจัดการศึกษาไทยไม่สามารถปรับตัวได้ทัน จึงจำเป็นที่สังคมไทยจะต้องพัฒนาคนไทยให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ใฝ่รู้เพื่อก้าวสู่สังคมยุคใหม่อย่างมั่นคงและให้มีความรู้ความสามารถที่จะปรับเปลี่ยนตนเองให้อยู่ในสังคมยุคไร้พรมแดนได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการศึกษาในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ต้องเป็นการศึกษาที่ช่วยพัฒนาศักยภาพหรือเสริมสร้างพลังที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ ซึ่งสามารถทำได้ตั้งแต่จุดแรกเริ่มและตลอดช่วงวัยของชีวิต หลักการและเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาจึงมุ่งเน้นให้จัดการศึกษาเพื่อคนทั้งมวล (education for all) และให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (all for education) รวมทั้งจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาของคนทั้งมวล (education for problem) มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน (นงลักษณ์ วิรัชชัย, และสุวิมล ว่องวาณิช, 2544, หน้า 3)

โลกในยุคปัจจุบันและโลกอนาคตจะเป็นโลกแห่งความรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศ อีกทั้งจะเป็นโลกแห่งการแข่งขันอย่างรุนแรง “คุณภาพของคน” จะมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่ออนาคตของสังคมแต่ละสังคม การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐาน พัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรวมเป็นพลังงานสร้างสรรค์ การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 1)

กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลทั้งด้านความรู้ ทักษะ ทักษะคิด ค่านิยม โดยการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดนิสัยใฝ่รู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 - 30 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตาม

ธรรมชาติและศักยภาพ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 11 - 12)

ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ในทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษา ครอบครัว ชุมชน องค์กร และสถาบันทางสังคมต้องร่วมกันจัดให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ในทุกเวลาและทุกสถานที่ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเองได้อย่างแท้จริง การเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริงจากสภาพแวดล้อมมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทัศนคติที่ดีต่อสภาพแวดล้อม รักถิ่นฐาน สามารถสืบทอดความรู้จากบรรพบุรุษ เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ นำไปสู่วิชาชีพได้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ และการสร้างลักษณะนิสัยแห่งการเรียนรู้จึงถือเป็นหัวใจที่จะทำให้การพัฒนาผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย ซึ่งคุณลักษณะ “การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้” เป็นคุณลักษณะที่จำเป็น และสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตในโลกยุคปัจจุบันและอนาคต (ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์, 2541, หน้า 18)

ปัจจุบันปัญหาสังคมไทยได้ทวีความรุนแรงและมีความหลากหลายมากขึ้น สาเหตุปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากสภาพแวดล้อม และความเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่ไร้พรมแดนในแนวทางโลกาภิวัตน์ ซึ่งต่างมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ทำให้คนนิยมวัดมูลค่าขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมในเด็กวัยรุ่น อาทิ ปัญหาสังคม ปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษา ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ปัญหานักเรียนนักศึกษาประพฤติตนไม่เหมาะสมในเวลาเรียน จากการศึกษาปัญหาดังกล่าว พบว่า รากเหง้าแห่งปัญหาที่แท้จริง คือ การที่นักเรียน นักศึกษาได้รับการกล่อมเกลาทางจิตใจไม่เพียงพอ และในบางกรณีถูกละเลยจากสถานศึกษาที่ปลูกฝังในเรื่องจริยธรรม คุณธรรม จนทำให้ขาดความสำนึกต่อหน้าที่ ขาดความรู้สึกรับผิดชอบชีวิต ขาดการใช้สติพิจารณาอย่างคิด และแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ไม่เหมาะสม อีกทั้งสภาพแวดล้อมที่ ยุ่ง ส่งเสริม ชักจูงและโน้มน้าวอย่างต่อเนื่องด้วยรูปแบบที่มีการพัฒนาอย่างหลากหลายทำให้ยากต่อการควบคุม ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนให้สัมฤทธิ์ได้ (กรมการศาสนา, 2548, หน้า 19)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของคน ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยม มีวินัย เจตคติ และบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 1-2) แต่ในปัจจุบันการจัดการศึกษาของไทยยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร คุณภาพของผู้เรียนยังขาดคุณลักษณะที่สำคัญบางประการ คือ คุณลักษณะในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์(อานนท์ สิมะกุลธร, 2545, หน้า 63) สอดคล้องกับปริญญา อินทรการุณเวช (2545, หน้า 24) กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่โรงเรียนต้องฝึกฝนให้นักเรียนมีการพัฒนามากที่สุดคือ คุณสมบัติด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์นั้น โรงเรียนจะต้องให้ความสนใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุสู่ความเป็นคนเก่ง ดี และมีสุขได้ ในการดำเนินงานนั้นจะต้องเชื่อมโยง 3 เรื่องหลักที่สำคัญ คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน นอกจากจะต้องมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรแล้ว ยังต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มาตรฐานด้านกระบวนการที่สถานศึกษาต้องมีการจัดการโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ที่สำคัญต้องมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงมาตรฐานด้านปัจจัย คือ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ ขณะที่ครูต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ ตลอดจนมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น (สื่อพลัง, 2544, หน้า 16 - 17)

จากการศึกษางานวิจัยของบุญยิ่ง เชื้อนิล (2547, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาด้านความพร้อมของครู ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และปัญหาด้านการประเมินผลทางจริยธรรม เช่นเดียวกับงานวิจัยของสุพจน์ อวยประเสริฐ (2548, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านความพร้อมของครู และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านความสัมพันธ์กับชุมชนพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับนราวัฒน์ นาคปนทอง (2548, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียน จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ มีบุคลากรที่รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนไม่เพียงพอ

จากการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 พบว่า ระหว่างปีการศึกษา 2548 - 2550 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 3, 2550, หน้า 12 - 20) ในด้านคุณภาพนักเรียนโดยเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าร้อยละสูงสุดที่มีระดับคุณภาพ อยู่ในระดับดีที่สุด พบว่า อันดับแรก คือนักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 79.00 รองลงมาคือ นักเรียนมีความซื่อสัตย์ คิดเป็นร้อยละ 78.66 นักเรียนมีความเสียสละ คิดเป็นร้อยละ 78.00 นักเรียนมีความตระหนักคุณค่าของภูมิปัญญาไทย

และภูมิใจในความเป็นไทย คิดเป็นร้อยละ 76.66 นักเรียนมีความรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 76.33 และนักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 72.66 ตามลำดับ และจากการศึกษาปัญหาในด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2550 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3, 2550, หน้า 25 - 27) ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาด้านการจัดเตรียมความพร้อมของครู โดยเฉพาะรายชื่อโรงเรียนขาดการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาให้ครูมีความรู้ เพื่อที่จะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียน ไม่มีการจัดทำแผนปฏิบัติการที่จะจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน ขาดการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาปรับประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียนยังไม่ค่อยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเท่าที่ควร ส่วนด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการรักษาความสะอาดอาคารสถานที่ในบริเวณโรงเรียนที่ชัดเจน ขาดงบประมาณสนับสนุนในการบำรุง ดูแล และพัฒนาสถานที่ และสภาพแวดล้อมของห้องเรียน หรือสถานศึกษา ให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย และเหมาะสมพร้อมที่จะใช้ประโยชน์ สำหรับด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดสื่อการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ที่ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ และเนื้อหาการเรียนรู้ของนักเรียน ครูส่วนใหญ่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมให้กับตนเอง ขาดการกระตุ้นให้ผู้เรียนประเมินความสำเร็จผลงานของตน ในขณะที่ด้านสื่อ โสตทัศนูปกรณ์ พบว่า โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อโสตทัศนูปกรณ์ ที่มีเนื้อหาถูกต้อง ทันสมัย น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยและเป็นสื่อที่ให้ผลต่อการเรียนของนักเรียน ครูส่วนใหญ่ไม่ได้นำสื่อจากท้องถิ่นมาปรับประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ส่วนด้านการนิเทศติดตาม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีภาระงานมาก ไม่มีเวลาในการนิเทศติดตามผลการพัฒนางานของครูในโรงเรียน และขาดการเสริมแรงในการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูและด้านวัดและประเมินผล พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีแนวทางในการวัดและประเมินผลไม่เป็นเอกภาพเดียวกัน การวัดและประเมินผลไม่เอื้อต่อสภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ไม่มุ่งเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ระบบสารสนเทศข้อมูลของนักเรียนเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลไม่เป็นปัจจุบัน และขาดการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ผู้ปกครองนักเรียนรับทราบ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน จึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียน ซึ่งในการดำเนินงานพัฒนาส่งเสริมการจัดการเรียนรู้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งครู ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาตรา 8 (2) ที่ระบุว่า ส่งเสริมให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานประกอบการ

และสถาบันทางสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษา และมาตรา 40 กำหนดให้มี คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของ สถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครอง ท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการ และเลขานุการโดยตำแหน่ง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545, 2545, หน้า 11 - 35)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยจึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เป็นภารกิจหลักของการจัด การศึกษาทุกระดับ ถ้าผู้บริหารโรงเรียนมีระบบ หรือกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยให้ โรงเรียนมีข้อมูลความรู้ มีแหล่งเรียนรู้ที่มีประโยชน์สำหรับผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม เหมาะสมกับวัย มีความรู้คู่คุณธรรมที่จะ ดำรงชีวิตอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างเป็นสุข บนพื้นฐานความเป็นไทยอย่างมีศักดิ์ศรี และภาคภูมิใจ สามารถพึ่งตนเอง มีทักษะที่จะแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จาก ความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เพื่อจะได้ทราบแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน และนำผลของการวิจัยใน ครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ใน โรงเรียน และนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ปรับปรุงแก้ไข การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ที่พึงประสงค์ ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และขนาดโรงเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 สามารถนำ ผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนด วางแผน แก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนา แนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยตอบสนองความต้องการของ ครูผู้สอน

2. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวางแผน แก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ในสังกัดให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยตอบสนองความต้องการของครูผู้สอน ชุมชม สังคม และประเทศชาติ ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 42,068 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 122 คน เป็นครู จำนวน 1,460 คน และเป็นผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 40,486 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3, 2551, หน้า 5)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite populations) สูตรที่ใช้ในการหาขนาดของตัวอย่างจึงใช้สูตรยามาเน (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ในการคำนวณหาขนาดของตัวอย่าง (สุรวิทย์ ศิริโกศาภิรมย์, 2546, หน้า 445) ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 396 คน ในการวิจัยคั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร คิดเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนกลุ่มผู้บริหารทั้งหมด ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 61 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู คิดเป็นร้อยละ 10 ของจำนวนกลุ่มครูทั้งหมด ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 145 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 190 คน ในการสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลากรายชื่อของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครู สำหรับผู้ปกครองนักเรียน ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเฉลี่ยจำนวนให้เท่ากันทุกโรงเรียน โดยจำแนกเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลากระดับชั้นเรียนในแต่ละโรงเรียน เมื่อได้ชั้นเรียนในแต่ละโรงเรียนแล้ว ผู้วิจัยจะขอรายชื่อผู้ปกครองนักเรียน ในชั้นเรียนนั้นๆ เพื่อนำรายชื่อดังกล่าวมาเลือกจับฉลากรายชื่อผู้ปกครองนักเรียนให้ครบตามจำนวนที่ต้องการ โดยผู้วิจัยเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่

2.1.1 ตำแหน่ง

- 1) ผู้บริหาร
- 2) ครู
- 3) ผู้ปกครองนักเรียน

2.1.2 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

- 2.1.3 อายุ
- 1) ต่ำกว่า 30 ปี
 - 2) 30 – 39 ปี
 - 3) 40 – 49 ปี
 - 4) มากกว่า 49 ปีขึ้นไป
- 2.1.4 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน (เฉพาะผู้บริหารและครู)
- 1) ต่ำกว่า 10 ปี
 - 2) 10 – 19 ปี
 - 3) มากกว่า 19 ปีขึ้นไป
- 2.1.5 วุฒิการศึกษา
- 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี
 - 2) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 - 3) สูงกว่าปริญญาตรี
- 2.16 อาชีพ
- 1) เกษตรกรรม
 - 2) รับราชการ
 - 3) รัฐวิสาหกิจ
 - 4) ค้าขาย
 - 5) รับจ้าง
 - 6) บริษัทเอกชน
 - 7) อื่นๆ.....
- 2.17 ขนาดโรงเรียน (เฉพาะผู้บริหารและครู)
- 1) ขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 120 คน)
 - 2) ขนาดกลาง (นักเรียนระหว่าง 121 - 300 คน)
 - 3) ขนาดใหญ่ (นักเรียน 301 คนขึ้นไป)

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ใน 6 ด้าน คือ ด้านความพร้อมของครู ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ ด้าน การนิเทศติดตาม และด้านการวัดและประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แนวทาง หมายถึง วิธีการ หรือขั้นตอนในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริม พัฒนา หรือปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จ

2. การส่งเสริม หมายถึง กระบวนการเพิ่มความสามารถของบุคคลในการควบคุม ดูแล และพัฒนาองค์การ หรือหน่วยงานของตนให้ดีขึ้น

3. การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการ หรือวิธีการต่างๆ ที่เป็นระบบมีขั้นตอนที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้ที่มีประโยชน์ เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ส่งเสริม หรือปรับปรุงแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

3.1 ความพร้อมของครู หมายถึง การเตรียมการที่เหมาะสมของครูผู้สอนในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ได้แก่ การวางแผนการสอน การเตรียมการสอน การเตรียมสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับวิชาการสอน การเตรียมสถานที่ทำการสอนตามแผนการสอน การเตรียมตัวของผู้สอนด้านบุคลิกภาพ และการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

3.2 สถานที่ และสภาพแวดล้อม หมายถึง สถานที่และสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ครู หรือโรงเรียนจัดขึ้น สำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในรูปแบบต่างๆ

3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการ หรือวิธีการในลักษณะต่างๆ ที่ครูผู้สอนจัดให้กับผู้เรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเพื่อพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยวิธีการที่หลากหลาย บูรณาการ และมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

3.4 สื่อโสตทัศนอุปกรณ์ หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกในรูปแบบต่างๆ รวมถึงการประยุกต์ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ มาเป็นสื่อในการจัดการ และบริหารการศึกษา ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกสบายและความคล่องตัวในการทำงานทุกๆ ด้าน และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

3.5 การนิเทศติดตาม หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน การวางแผน กำหนดวิธีการประเมิน และการประเมินผล ที่ยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นประการสำคัญ การนิเทศติดตาม นี้สามารถดำเนินการได้เป็น 3 ลักษณะ คือ ก่อนการดำเนินการ ขณะดำเนินการ และหลังดำเนินการ

3.6 การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่ใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อวัดความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งมีกระบวนการการตัดสินคุณค่าของสิ่งหรือการกระทำอย่างมีระบบ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน และให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผลเพื่อนำผลการวัดผลและประเมินผลนั้นมาพัฒนาปรับปรุงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อีกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีคุณภาพต่อไป

4. คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดีที่สะสมอยู่ในจิตใจของแต่ละบุคคล ซึ่งทำให้น่าเชื่อถือได้ว่า สิ่งใดเป็นสิ่งดีและถูกต้องตามปกติสถานของสังคมและนำมายึดถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

5. จริยธรรม หมายถึง หลักประเพณีที่มีการฝึกอบรมให้เป็นความประพฤติของพลเมืองดี เป็นเรื่องเกี่ยวกับอุปนิสัย ความรู้สึกกับผิดชอบว่าอะไรดี อะไรชั่ว โดยอาศัยมาตรฐานของ

การประพุดิในสังคมเป็นเกณฑ์ และจริยธรรมบุคคลจะพัฒนาขึ้นตามเกณฑ์จนมีพฤติกรรมเป็นของตนเอง จากพฤติกรรมนั้นจะเป็นเครื่องตัดสินว่า การกระทำนั้นผิดหรือถูก โดยอาศัยทฤษฎีแต่ละระดับของการพัฒนาทางจริยธรรมเป็นเกณฑ์ในการตัดสินความถูกต้อง

6. ค่านิยมที่พึงประสงค์ หมายถึง หลักการต่างๆ ที่ยึดถือในการดำเนินชีวิต และเป็นหลักการที่มนุษย์คิดว่ามีค่าที่สุดสำหรับการดำเนินชีวิต เป็นพลังจูงใจที่จะทำให้คนหรือกลุ่มสังคมตัดสินหรือประเมินว่าค่าสิ่งใดบ้างที่คนมีความพึงประสงค์ หรือไม่พึงประสงค์สิ่งใด

7. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการ หรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่บริหารโรงเรียน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

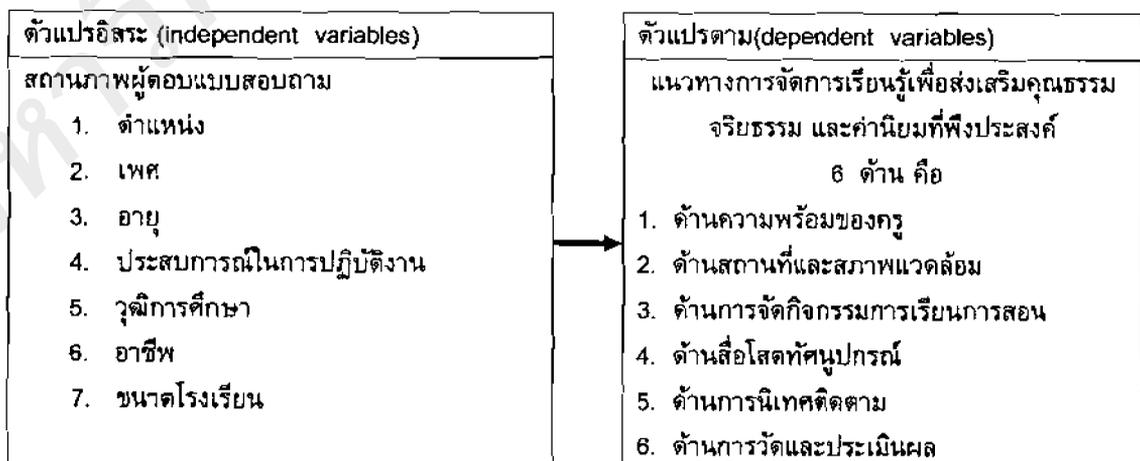
8. ครู หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

9. ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ที่มีอุปการะช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ ตามปัจจัยพื้นฐานที่นักเรียนต้องการ หรือผู้ที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย

10. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ ในลำดับที่ 3 มีหน้าที่ดูแล และบริหารระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด เฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีที่ตั้งเขตอยู่ที่ตำบลไพศาล อำเภไพศาล จังหวัดนครสวรรค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพ 1 (วิจิตรศรีสะอาด, 2543, หน้า 5)

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และขนาดโรงเรียน แตกต่างกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี